

VM/RMO 18.1.2018

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Finanssivalvonnasta annettua lakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja.

Esityksen tavoitteena on ottaa tarpeellisin osin huomioon rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi annetut Euroopan valvontaviranomaisten tekniset sääntelystandardit ja ohjeet. Lisäksi esityksen tarkoituksena on varmistaa, että Finanssivalvonnalla on mahdollisuus hyödyntää tehtäviensä suorittamiseksi Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitotoselvityksiä. Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ehdotetaan parannettavaksi säätämällä, että Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä Verohallinnolle tietoja, joita Finanssivalvonta on saanut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain valvonnassa.

Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin, sijoituspalvelulakiin ja maksulaitoslakiin lisättäisiin säännös väärinkäytösrekisteristä. Aiemmin luottolaitosten, rahoituslaitosten ja sijoituspalveluyritysten oikeus pitää yllä väärinkäytösrekisteriä on perustunut tietosuojalautakunnan lupaan. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon seurauksena rekisterin ylläpidosta olisi säädetävä lailla.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin lisättäisiin Finanssivalvonnalle oikeus antaa määräyksiä valvomansa ilmoitusvelvollisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen ja eräiden muiden tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle. Lain siirtymäsäännöstä muutettaisiin siten, että aluehallintovirasto voi ylläpitää yrityspalvelurekisteriä ja valuutanvaihtorekisteriä, kunnes tiedot voidaan liittää rahanpesun valvontarekisteriin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.1.1 Laki Finanssivalvonnasta.....	4
2.1.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	5
2.1.3 Laki luottolaitostoiminnasta.....	5
2.1.4 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä.....	5
2.1.5 Arkaluontoisten henkilötietojen käsittely.....	6
2.2 Käytäntö.....	9
2.2.1 Väärinkäytösrekisteri.....	9
2.2.2 Velvoitteidenhoitoselvitykset.....	9
2.3 Nykytilan arviointi.....	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	10
3.1 Tavoitteet.....	10
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	11
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	12
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	12
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
5 ASIAN VALMISTELU.....	13
6 [RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	15
1.1 Laki Finanssivalvonnasta.....	15
1.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	17
1.3 Laki luottolaitostoiminnasta.....	17
15 luku Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa.....	17
1.4 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.....	19
3 luku Asiakkaan tunteminen.....	19
4 luku Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen.....	19
7 luku Valvonta.....	20
8 luku Hallinnolliset seuraamukset.....	20
9 luku Erinäiset säännökset.....	20
1.5 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta.....	21
1.6 Sijoituspalvelulaki.....	21
10 luku Menettelytavat asiakassuhteessa.....	21
1.7 Maksulaitoslaki.....	21
2 VOIMAANTULO.....	22
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	22
LAKIEHDOTUKSET.....	26
1. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	26
2. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	28
3. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun muuttamisesta.....	29

4. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta	31
5. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	34
6. Laki sijoituspalvelulain 10 luvun muuttamisesta	36
7. Laki maksulaitoslain muuttamisesta	37
LIITE	38
RINNAKKAISTEKSTIT	38
1. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	38
2. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	40
3. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun muuttamisesta	41
4. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta	44
5. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	49
6. Laki sijoituspalvelulain 10 luvun muuttamisesta	51
7. Laki maksulaitoslain muuttamisesta	52

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valtioneuvosto teki 28 päivänä huhtikuuta 2016 periaatepäätöksen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016-2020. Strategian päämääränä on pienentää sekä kansallista että kansainvälistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta Suomessa. Erityisesti strategialla pyritään edistämään harmaata taloutta ja talousrikollisuutta ennalta estäviä toimenpiteitä. Periaatepäätöksessä todetaan, että menestyksenkäs harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta edellyttää viranomaisten yhteistyötä ja yhteistä tilannekuvaa. Torjuntatoimenpiteet pitävät sisällään ennalta estäviä työtä, viranomaisten valvontatoimia ja lainsäädäntömuutoksia.

Euroopan komissio on antanut viime vuosina lukuisia uusia lainsäädäntöehdotuksia veronkierroksen ja veropetosten sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi. Vuonna 2017 Suomessa täytäntöön pantiin esimerkiksi neuvoston direktiivi direktiivin 2011/16/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse veroviranomaisten pääsystä rahanpesun torjuntaa koskeviin tietoihin (EU) 2016/2258 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/849/EU rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta, jäljempänä *rahanpesudirektiivi*. Komissio voi lisäksi antaa rahanpesudirektiivin nojalla teknisiä sääntelystandardeja.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*EU:n yleinen tietosuojasetus*) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta, jäljempänä *tietosuojadirektiivi*, annettiin 27 päivänä huhtikuuta 2016. Tietosuojasetusta sovelletaan 25 päivänä toukokuuta 2018. Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tietosuojadirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 6 päivänä toukokuuta 2018. Niiden on viipymättä ilmoitettava komissiolle kirjallisina nämä säännökset. Jäsenvaltioiden on sovellettava näitä säännöksiä 6 päivästä toukokuuta 2018. Jäsenvaltioiden on saatettava matkustajatietodirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 25 päivänä toukokuuta 2018. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä. Rahanpesudirektiiviä ja EU:n yleistä tietosuojasetusta valmistettiin EU:ssa samanaikaisesti. Vaikka rahanpesudirektiivissä on otettu osin huomioon tulevat EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimukset, kansallista lainsäädäntöä olisi edelleen täsmennettävä asetuksen johdosta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Laki Finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:ssä säädetään Finanssivalvonnan tehtävistä. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa finanssimarkkinoilla toimivien toimintaa niin kuin Finanssivalvonnasta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään. Finanssivalvonta edistää lisäksi

hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla sekä yleisön tietämystä finanssimarkkinoista. Lisäksi laissa erikseen säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi Finanssivalvonta muun muassa myöntää finanssimarkkinoilla toimiville toimilupia, rekisteröi finanssimarkkinoilla toimivia ja vahvistaa niiden toimintaa koskevia sääntöjä.

Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoa esimerkiksi muilta viranomaisilta, valvottavilta ja rekisteröitäviltä henkilöiltä sekä näiden johtoon ja lähipiiriin kuuluvilta perustuu Finanssivalvonnasta annetun lain lisäksi valvottavien ja rekisteröitävien toimijoiden toimintaa koskevaan kansalliseen erityislainsäädäntöön ja lukuisiin EU-asetuksiin. Esimerkiksi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) ja sijoituspalvelulaissa (747/2012) säädetään valvottavan omistajien ja johdon luotettavuudesta, hyvämainaisuudesta ja sopivuudesta. Finanssivalvonnan oikeus saada tietoa esimerkiksi markkinoiden väärinkäytön torjumiseksi lähipiiristä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 596/2014 markkinoiden väärinkäytöstä (*markkinoiden väärinkäyttöasetus*) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/6/EY ja komission direktiivien 2003/124/EY, 2003/125/EY ja 2004/72/EY kumoamisesta. Finanssivalvonnalla ei kuitenkaan ole tietojensaantioikeutta julkisten velvoitteiden hoitamista kuvaaviin tietoihin.

Finanssivalvonnan oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:ssä. Pykälän 1 momentissa säädetään tahoista, joille Finanssivalvonta voi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Verohallintoa ei ole säännöksessä todettu. Toisaalta pykälässä myös rajoitetaan Finanssivalvonnan oikeutta luovuttaa tietoa, jos toisen valtion valvonta- tai muulta viranomaiselta taikka toisessa valtiossa suoritettussa tarkastuksessa saatuja salassa pidettäviä tietoja edelleen. Tiedot voidaan kuitenkin luovuttaa, jos tiedon antanut viranomainen taikka sen ulkomaan, jossa tarkastus on suoritettu, muu asianomainen valvontaviranomainen on antanut siihen nimenomaisen suostumuksen.

2.1.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa (1207/2010) säädetään Harmaan talouden selvitysyksikön tehtävistä. Lain 5 ja 6 §:n nojalla selvitysyksikkö voi laatia pyynnöstä velvoitteidenhoitoselvityksen. Selvitysyksikön tiedonsaantioikeudesta velvoitteidenhoitoselvitystä varten säädetään 7 §:ssä, jossa tiedonsaantioikeus viranomaisilta on määritelty velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäjän tiedonsaantioikeutta vastaavaksi. Lain esitöiden (HE 163/2010 vp) mukaan selvitysyksikön tiedonsaantioikeutta on rajoitettu siten, että sillä ei olisi tiedonsaantioikeutta esimerkiksi yksityisiltä henkilöiltä tai organisaatioilta, vaikka selvitystä pyytävällä viranomaisella olisi tällainen tiedonsaantioikeus.

2.1.3 Laki luottolaitostoiminnasta

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 14 §:ssä säädetään luottolaitoksen salassapitovelvollisuudesta ja sen oikeudesta ja velvollisuudesta antaa tietoja viranomaisille ja tietyille yksityisille toimijoille. Luvun 15 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta samaan konsolidointiryhmään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai yhteenliittymään kuuluvalla yrityksellä. Salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymän riskienhallintaa varten, jos tietojen vastaanottajaa koskee luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

2.1.4 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017), jäljempänä *rahanpesulaki*, perustuu rahanpesudirektiiviin. Rahanpesulaki tuli voimaan 3 päivänä heinäkuuta 2017.

Rahanpesulain säätämisen yhteydessä pidettiin perusteltuna, että laissa tarkoitetut valvontaviranomaiset voivat rahanpesulaissa tarkoitetuissa valvontatehtävissään hyödyntää Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitoselvityksiä. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ää muutettiin siten, että velvoitteidenhoitoselvitys voidaan laatia tukemaan rahanpesulaissa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista sekä mainitun lain 5 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämistä, ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä sekä tutkintaan saattamista.

Euroopan valvontaviranomaiset ovat antaneet rahanpesudirektiivin nojalla ohjeita finanssimarkkinoilla toimiville ja komissiolle luonnoksia teknisiksi sääntelystandardeiksi. Nämä alemman asteiset säädökset ja ohjeet on valmisteltu samanaikaisesti rahanpesulain muutosten kanssa eikä niitä ole voitu ottaa aikaisemmassa valmistelussa täysimääräisesti huomioon. Esimerkiksi rahanpesudirektiivin 45 artiklan 9 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat edellyttää, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat ja maksupalvelujen tarjoajat, jotka ovat sijoittautuneet niiden alueelle muussa muodossa kuin sivuliikkeenä ja joiden kotipaikka sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa, nimeävät keskitetyn yhteyspisteen jäsenvaltion alueelle varmistamaan nimeävän laitoksen puolesta, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia sääntöjä noudatetaan, ja helpottamaan toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa valvontaa muun muassa siten, että näille toimitetaan pyynnöstä asiakirjoja ja tietoja. Mainitun artiklan 10 kohdassa säädetään, että Euroopan valvontaviranomaiset laativat teknisten sääntelystandardien luonnokset perusteista, joilla määritetään olosuhteet, joissa 9 kohdan mukaisen keskitetyn yhteyspisteen perustaminen on asianmukaista, sekä tällaisen yhteyspisteen tehtävistä. Euroopan valvontaviranomaiset ovat toimittaneet teknisen sääntelystandardin luonnoksen komissiolle, mutta standardia ei ole vielä annettu.

Rahanpesulaki sisältää viittaukset voimassa olevaan henkilötietolakiin, jonka uusi tietosuojasetus korvaa yleisesti sovellettavana tietosuojasäädöksenä, sekä henkilötietolaissa tarkoitettua tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksiin. Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki sisältää viittauksen sekä henkilötietolakiin että henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin (761/2013). Rahanpesun selvittelykeskuksen osalta yleisesti sovellettava henkilötietojen käsittelyä koskeva säädös olisi tilanteesta riippuen joko tietosuojasetus tai oikeusministeriön valmistelussa oleva lainsäädäntöehdotus henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (*Henkilötietojen suoja rikosasian käsittelyssä ja kansallista turvallisuutta ylläpidettäessä, Tietosuojadirektiiviyöryhmän mietintö, oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 52/2017*) sen mukaisesti, missä tietojärjestelmässä henkilötietoja käsiteltäisiin tai minkä viranomaisen kanssa rahanpesun selvittelykeskus tekisi yhteistyötä.

2.1.5 Arkaluontoisten henkilötietojen käsittely

EU:n yleisen tietosuojasetuksen 10 artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojoatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa. EU:n yleistä tietosuojasetusta sovelletaan 25 päivänä toukokuuta 2018.

Asetuksella kumotaan EU:n henkilötiedodirektiivi 95/46/EY, joka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolalla (523/1999).

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2016 työryhmän, jonka keskeisenä tehtävänä oli valmistella lainsäädäntöehdotus EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käytöstä sekä valmistella ehdotus kansallisesta valvontaviranomaisesta. Työryhmän tehtävänä oli arvioida henkilötietolain kaltaisen yleislain tarvetta ja tehdä ehdotus mahdollisesti tarvittavasta yleislaista.

Työryhmä ehdottaa mietinnössään (*EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietintö*, Oikeusministeriön julkaisuja 35/2017), että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suoja koskeva yleislaki, *tietosuojalaki*, jolla täsmennetään ja täydennetään EU:n yleistä tietosuoja-asetusta. Lisäksi työryhmä ehdottaa eräitä muutoksia rikoslakiin ja sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

TATTI-työryhmän mietinnössä todetaan erityislakien osalta, että useassa sadassa kansallisessa säädöksessä on säännöksiä henkilötietojen käsittelystä ja ne on saatettava EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiseksi. Tämä työ voidaan työryhmän mukaan suorittaa kolmessa eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa on varmistuttava siitä, että kansallinen erityislainsäädäntö on ylipäänsä mahdollista kansallisen liikkumavaran puitteissa. Tässä arvioinnissa tulee kiinnittää erityisesti huomiota henkilötietojen käsittelyn oikeudelliseen perustaan. Työryhmä toteaa, että toisessa vaiheessa tulee arvioida, onko kansallinen erityislainsäädäntö välttämätön asetuksen säännösten täydentämiseksi. Jos näin on, tulee kolmannessa vaiheessa vielä varmistua siitä, että kansallinen erityislainsäädäntö on myös muilta osin asetuksen mukainen.

Henkilötietolain 11 §:n mukaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on kielletty. Arkaluonteisina tietoina pidetään esimerkiksi henkilötietoja, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta. Henkilötietolain 12 §:ssä säädetään poikkeuksesta arkaluontoisten tietojen käsittelyyn. Arkaluontoisten tietojen käsittely on säännöksen nojalla mahdollista muun muassa silloin, kun perusteena on tietojen käsittely, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

TATTI-työryhmän muistiossa viitataan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvään henkilötietojen käsittelyyn. Tällaisten tietojen käsittely on voitu tietyissä tilanteissa perustaa tietosuojalautakunnan myöntämään henkilötietolain 43 §:n mukaiseen lupaan ja lukuisille luottolaitoksille, vakuutuslaitoksille ja teleoperaattoreille onkin myönnetty lupia keskinäisten väärinkäytösrekisterien ylläpitämiseen. Työryhmä arvioi, että tietosuojalautakunnan ja sen lupatoimivallan poistumisen myötä tulisi myös tällaisesta henkilötietojen käsittelystä säätää laissa. Työryhmä esittää, että edellä tarkoitettujen tietosuojalautakunnan lupien mukainen käsittely voisi jatkua EU:n yleisen tietosuoja-asetuksenkin tullessa sovellettavaksi.

Euroopan pankkiviranomainen on julkaissut yhdessä Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen kanssa yhteisen ohjeen rahanpesudirektiivin 17 ja 18 artiklassa tarkoitetuista yksinkertaistetussa ja tehostetuissa asiakkaan tuntemismenettelyssä huomioon otettavista seikoista (*Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU) 2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions*, JC 2017 37, 26/06/2017). Ohjetta sovelletaan rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun luotto- ja fi-

nanssilaitokseen. Valvontaviranomaisten on noudatettava ohjetta arvioidessaan luotto- ja finanssilaitosten riskiarvioita sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisen toimintatapoja ja menetelmiä.

Ohjeen mukaan asiakkaaseen tai tosiasialliseen edunsaajaan liittyviä riskitekijöitä arvioitaessa huomiota voidaan kiinnittää siihen, onko asiakkaasta tai tosiasiallisesta edunsaajasta kielteisiä uutisia tai muita merkittäviä tietoja kuten syytöksiä rikollisesta toiminnasta tai terrorismista. Luotto- ja finanssilaitosten tulisi arvioida, kuinka uskottavia ja luotettavia nämä ovat. Luotto- ja finanssilaitosten on arvioinnissaan kiinnitettävä huomiota muun muassa lähteiden luotettavuuteen ja jatkuvuuteen. Ohjeen mukaan ne eivät voi arviossaan nojautua ainoastaan rikosluokittelisiin rangaistuksiin vaan sen on otettava huomioon myös muu saatavilla oleva tieto.

Ruotsissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevan lain täytäntöönpanon yhteydessä otettiin huomioon Euroopan valvontaviranomaisten ohjeistus (JC 2017 37). Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevassa laissa (*Lag (2017:630) om åtgärder mot penningvävt och finansiering av terrorism*) säädetään tarkemmin henkilötietosuojalainsäädännön ja mainitun lain välisestä suhteesta. Lain 6 §:n nojalla luotto- ja rahoituslaitokset voivat käsitellä henkilötietoja rahanpesudirektiivin tarkoittamassa laajuudessa henkilötietolain 21 §:n estämättä (*Personuppgifts lag (1998:204)*), kun kyse on asiakkaan toiminnan ja maksujen seurannasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen havaitsemiseksi ja laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Henkilötietoja käsitellään asiakkaaseen liittyvän riskiarvion mukaisesti ja riskiarvion taustalla voivat olla myös mediasta saadut tiedot asiakkaasta. Luotto- tai rahoituslaitoksen ei tarvitse päättää asiakassuhdetta, kun ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehty poliisille. Samalla luotto- tai rahoituslaitos voi kuitenkin arvioida uudelleen asiakkaan riskiluokituksen.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeen ovat oikeudelliselta luonteeltaan ei-sitovia. Euroopan pankkiviranomaisen toimivalta antaa ohjeita perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1093/2010 Euroopan valvontaviranomaisen (*Euroopan pankkiviranomainen*) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/78/EY kumoamisesta 8 ja 16 artiklaan. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan pankkiviranomaisella on toimivalta antaa ohjeita ja suosituksia 16 artiklassa säädetyn tavoin. Asetuksen 16 artiklassa säädetään, että pankkiviranomainen antaa toimivaltaisille viranomaisille tai finanssilaitoksille osoitettuja ohjeita ja suosituksia yhdenmukaisten, tehokkaiden ja toimivien valvontakäytäntöjen aikaansaamiseksi Euroopan finanssivalvontajärjestelmässä sekä unionin oikeuden yhteisen, yhtenäisen ja johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Toimivaltaisten viranomaisten ja finanssilaitosten on kaikin tavoin pyrittävä noudattamaan näitä ohjeita ja suosituksia.

Kunkin toimivaltaisen viranomaisen on kahden kuukauden kuluessa ohjeen tai suosituksen antamisesta vahvistettava, noudattaako tai aikooko se noudattaa kyseistä ohjetta tai suositusta (niin sanottu *noudata tai selitä* -periaate). Jos toimivaltainen viranomainen ei noudata tai aio noudattaa sitä, sen on ilmoitettava asiasta pankkiviranomaiselle ja esitettävä perustelunsa. Jos ohjeessa tai suosituksessa niin edellytetään, finanssilaitosten on ilmoitettava selkeästi ja yksityiskohtaisesti, noudattavatko ne kyseistä ohjetta tai suositusta.

Euroopan parlamentin raportissa (*Report on the inquiry into money laundering, tax avoidance and tax evasion (2017/2013(INI)), A8-0357/2017*) muistutetaan, että Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta mukaan ”toimivaltaisten viranomaisten

on evättävä toimilupa luottolaitoksen liiketoiminnan aloittamiseksi, jos ne eivät ole vakuutuneita osakkeenomistajien tai jäsenten sopivuudesta luottolaitoksen omistajiksi, kun otetaan huomioon tarve varmistaa luottolaitoksen järkevä ja vakaa hoito, toisin sanoen muun muassa jos on perusteltu syy epäillä, että syyllistytään tai pyritään tai on syyllistytty tai pyritty rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen tai että ehdotettu hankinta saattaisi lisätä tämän vaaraa”.

2.2 Käytäntö

2.2.1 Väärinkäytösrekisteri

Luottolaitoksille, rahoituslaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille on myönnetty toistaiseksi voimassa oleva poikkeuslupa saada tallettaa entisiä asiakkaitaan koskevia saamisen maksuviivästymistietoja ja hakijoiden palveluihin kohdistuneita väärinkäytöstietoja asiakashäiriörekistereihinsä sekä luovuttaa väärinkäytöstietoja toisille luottolaitoksille (Tietosuojalautakunta, 19/6.6.1994 diaarinumero 15/72/94, 23.08.1999 diaarinumero 21/72/99). Luvan edellytyksenä on, että tärkeä yleinen etu vaatii poikkeamista arkaluontoisten henkilötietojen suojasta. Rekistereihin on merkitty muun muassa seuraavia väärinkäytöksiä: maksuvälinepetos, kätkemisrikos, maksuvälinepetoksen valmistelu, petos, väärennys, rahanväärennys ja velallisen rikokset. Tietosuojalautakunta on asettanut väärinkäytösrekisteriin merkinnälle seuraavat edellytykset:

- 1) tietoa ei saa rekisteröidä ennen kuin asiasta on tehty rikosilmoitus, tutkintapyyntö tai syytepyyntö taikka rikosprosessi on saatettu muulla tavoin vireille;
- 2) merkintä väärinkäytösrekisteriin on tehtävä viimeistään yhden vuoden kuluessa siitä, kun rekisterinpitäjä on saattanut rikosprosessin vireille tai kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että joku muu on saattanut rikosprosessin vireille, taikka kun syyttäjä on päättänyt nostaa syyteen asiassa;
- 3) tieto on poistettava välittömästi, kun asianomainen on alioikeuden tuomiolla todettu syyttömäksi väärinkäytökseen tai oikeusprosessista on luovuttu. Tieto on poistettava välittömästi myös silloin, kun ylempi oikeusaste vapauttaa alemman oikeusasteen tuomitseman henkilön;
- 4) tiedon saa rekisteröidä uudelleen, jos ylempi oikeusaste tuomitsee henkilön, jonka alempi oikeusaste on vapauttanut;
- 5) tieto on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun väärinkäytös on ensimmäisen kerran rekisteröity;
- 6) rekisteröidylle on ilmoitettava väärinkäytöstietojen käytöstä päätöksenteossa sekä siitä, mistä rekisteristä väärinkäytöstiedot ovat peräisin ja milloin ne on hankittu, jos luoton epääminen tai muu rekisteröidylle kielteinen päätös johtuu asiakashäiriörekisterissä olevista tiedoista.

2.2.2 Velvoitteidenhoitoselvitykset

Yksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian 2016—2020 (*Valtioneuvoston periaatepäätös harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016—2020*) päätaivoitteista on lisätä harmaata taloutta ja talousrikoksia torjuvien viranomaisten toiminnan vaikuttavuutta yhteistyötä kehittämällä. Strategian mukaan viranomaisten välistä tietojenvaihtoa kehitetään edelleen selvittämällä viranomaisten välisen tietojenvaihdon esteet ja kehittämällä tietojenvaihtoon liittyviä käytäntöjä sekä viranomaisten mahdollisuuksia käyttää tietoja harmaan talouden toimijoiden tunnistamisessa myös analyysin keinoin.

Harmaan talouden selvitysyksikössä tutkittiin vuoden 2016 aikana rahanpesulainsäädännössä säänneltyjä valuutanvaihtotoimintaa harjoittavia sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluja tarjoavia yrityksiä. Lisäksi tutkittiin rekistereissä olevien yritysten velvoitteidenhoitoa harmaan talouden torjunnan näkökulmasta. Selvitysyksikön tekemien johtopäätösten mukaan kohdejoukkojen yritysten sekä uusien rekisteröinti- ja lupaharkintaan tulevien yritysten valvonnalliset riskit liittyvät rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksupuutteisiin, jotka voivat ilmentää harmaan talouden riskiä. Esimerkiksi yrityksen verovelan on tutkimustulosten perusteella todettu ennakoivan harmaan talouden riskiä.

2.3 Nykytilan arviointi

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaista lainsäädäntöä on uudistettu merkittävästi EU:ssa ja kansallisesti viime vuosina. Lisäksi kansallisesti on laadittu useita harmaan talouden torjunnan vastaisia toimenpideohjelmiä ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on tehostettu.

Finanssivalvonnalla ei ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla mahdollisuutta pyytää Harmaan talouden selvitysyksikköä laatimaan velvoitteidenhoitoselvitystä valvottavien tai rekisteröityjen toimijoiden johdon ja omistajien luotettavuuden, hyvämaineisuuden ja sopivuuden arvioimiseksi. Finanssivalvonnalla ei ole tietojensaantioikeutta julkisten velvoitteiden hoitamista kuvaaviin tietoihin. Vastaavasti Finanssivalvonnalla tulisi olla oikeus luovuttaa Verohallinnolle sellaisia rahanpesulain valvonnassa saamia tietoja, joilla on merkitystä Verohallinnolle sen verotusmenettelystä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen. Näitä ovat erityisesti rahanpesulaissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisen hallussa olevat, asiakkaan tunnistamistiedot ja tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvään henkilötietojen käsittely on aiemmin voitu tietyissä tilanteissa perustaa tietosuojalautakunnan myöntämään henkilötietolain 43 §:n mukaiseen lupaan. Tietosuojalautakunnan ja sen lupatoimivallan poistumisen myötä tulisi tällaisesta henkilötietojen käsittelystä säätää laissa.

Euroopan valvontaviranomaisten tekniset sääntelystandardit ovat osin suoraan sovellettavia. Osa sisältää kuitenkin jäsenvaltioille kansallista liikkumavaraa. Rahanpesulain säätämisen yhteydessä päädyttiin edellyttämään keskitetyn yhteyshenkilön nimeämistä. Teknisten sääntelystandardien mahdollistamien viranomaisvaltuuksien hyödyntäminen edellyttää muutoksia lainsäädäntöön.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on ottaa tarpeellisin osin huomioon EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämät täsmennykset kansalliseen lainsäädäntöön ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi annetut Euroopan valvontaviranomaisten tekniset sääntelystandardit ja ohjeet. Lisäksi esityksen tarkoituksena on varmistaa, että Finanssivalvonnalla on mahdollisuus hyödyntää tehtäviensä suorittamiseksi Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitoselvityksiä. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pyritään myös edelleen parantamaan Finanssivalvonnan ja Verohallinnon välistä tietojenvaihtoa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Väärinkäytösrekisterin käyttöalaa olisi mahdollista laajentaa nykyisestä myös julkisuudessa oleviin tietoihin. Euroopan valvontaviranomaisten ohjeessa (JC 2017 37) viitattu raportti (*adverse media report*), joka saattaa sisältää arkaluonteisia tietoja, ei ole suoraan verrannollinen esimerkiksi nykyisin luottolaitosten ylläpitämiin väärinkäytösrekistereihin. Oikeustilan selkeyttämiseksi luotto- ja rahoituslaitosten oikeus käyttää arkaluonteisia tietoja riskiarvionsa tueksi edellyttäisi lainsäädännön muutosta.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti henkilötietojen käsittelyn tulee olla tarpeen yleisen edun turvaamiseksi. Kohdan f alakohdan mukaan käsittelyn tulee olla tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suojaa edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 6 §:ssä säädetään asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin. Talletuspankki saa kieltäytyä perusmaksutilin avaamisesta ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamisesta vain rahanpesulaista tai eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetusta laista (659/1967) johtuvasta syystä.

Henkilön merkintä väärinkäytösrekisteriin voi olla yleisen edun kannalta merkittävää, jos henkilön asiakkuuden tehostetulla seuraamisella pystytään ennalta estämään rahanpesua tai terrorismin rahoittamista. Lainsäädäntömuutosta voitaisiin perustella myös rekisterinpitäjän oikeuksien turvaamisella. Rekisterinpitäjällä ei ole välttämättä tosiasiallista mahdollisuutta todentaa esimerkiksi julkisuudessa liikkuvien tietojen alkuperää, vaikka Euroopan valvontaviranomaisten ohjeen tavoitteena on mahdollisimman laajojen tietojen hyödyntäminen. Julkisuudessa esitettyjen tietojen perusteella tehdyt rekisterimerkinnät kasvattavat väärin tietojen kirjaamisen riskiä. Kun kyse on arkaluontoisten tietojen rekisteröinnistä, rekisteriin merkinnän edellytysten tulee olla riittävän korkeat. Rekisterimerkintä voi tosiasiallisesti vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin saada esimerkiksi peruspankkipalveluita. Rekisterimerkintä voitaisiin tehdä *adverse media* -raporttien sisältämän julkisuudessa esitettyjen tietojen perusteella, jos tieto voidaan todentaa muulla tavoin esimerkiksi tehdystä rikosilmoituksesta. Vaikka merkintää väärinkäytösrekisteriin ei voitaisi tehdä, luotto- ja rahoituslaitokset voisivat noudattaa tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä *adverse media* -raportista saadun tiedon perusteella.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Ehdotuksen mukaan Finanssivalvonnalla olisi oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä. Finanssivalvonnan oikeus pyytää selvitystä olisi sidottu eräisiin sen Finanssivalvonnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuihin lakisääteisiin tehtäviin.

Finanssivalvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin Finanssivalvonnalle oikeus luovuttaa Verohallinnolle tiettyjä rahanpesulain valvonnan yhteydessä havaittuja tietoja. Verohallinnolle on säädetty vastaava oikeus vuoden 2018 alussa voimaan tulleella verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muutoksella (1128/2017).

Luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettäisiin väärinkäytösrekisteristä ja sen edellytyksistä. EU:n yleisen tietosuojalain 10 artiklassa tarkoitettujen rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvään henkilötietojen käsittely on aiemmin voitu tietyissä tilanteissa perustaa tietosuojalautakunnan myöntämään henkilötietolain 43 §:n mukaiseen lupaan. Lautakunta on myöntänyt luvan tietyille rahoitusmarkkinoilla toimiville yrityksille. EU:n yleisen tietosuojalain soveltamisen seurauksena tietosuojalautakunta ja sen lupatoimivalta poistuu, ja tällaisesta henkilötietojen käsittelystä tulee säätää laissa. Vastaavasti sijoituspalvelulakiin ja maksulaitoslakiin ehdotetaan lisättävään säännökset, joissa viitataan luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin.

Lisäksi luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan luottolaitos voisi luovuttaa tiettyjä salassapitovelvollisuuden alaisia tietoja konsernin, konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuoliselle luottolaitokselle tai muulle yhteisölle. Edellytyksenä olisi, että tietojen vastaanottajaa koskee mainitussa laissa säädetty tai muu sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Säännöksessä tarkoitettuna muuna yhteisönä pidettäisiin lähinnä Suomen Asiakastieto Oy:tä, joka tällä hetkellä vastaa niin sanottujen väärinkäytösrekistereiden tietoteknisestä ylläpidosta.

Luottolaitos ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluva yritys voisi tehdä asiakasliiketoiminnassaan päätöksiä, jotka tehdään ainoastaan automatisoidun tietojenkäsittelyn perusteella asiakkaan tiettyjen ominaisuuksien arvioimiseksi ja joista aiheutuu oikeudellisia tai muita merkittäviä vaikutuksia asiakkaalle. Edellytyksenä olisi, että päätös tehdään sopimuksen tekemisen tai täytäntöönpanon yhteydessä taikka päätöksellä täytetään asiakkaan sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa koskeva pyyntö. Luottolaitoksen ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen olisi ilmoitettava päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta ja tietosuojavirastolle ja olisi lähetettävä sille rekisteriseloste henkilötietojen automatisoidusta käsittelystä.

Rahanpesulain keskitettyä yhteyshenkilöä koskevaan säännökseen ehdotetaan lisättävään Finanssivalvonnan ja rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksia. Lisäksi Finanssivalvonnalle säädettäisiin oikeus antaa määräyksiä rahanpesulaissa tarkoitetuille valvottavilleen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Finanssivalvonnasta annetussa laissa on säädetty Finanssivalvonnalle vastaava oikeus, mutta säännös ei koske muita finanssimarkkinoilla toimivia.

Rahanpesulain seuraamuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan myös tarkistettavan sanamuodoltaan yhdenmukaiseksi. Lain siirtymäsäännökseen tehtäisiin muutos, jonka seurauksena aluehallintovirasto voisi ylläpitää yrityspalvelu- ja valuutanvaihtorekisteriä, kunnes uusi rahanpesun valvontarekisteri on käytössä. Muutoin aluehallintovirastolla ei olisi oikeutta rekisteröidä yrityspalvelu- ja valuutanvaihtorekisteriin kuuluvia yrityksiä ennen lain voimaantuloa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen tavoitteena on tehostaa viranomaisten toimivaltuuksien käyttöä ja valvontaa. Finanssivalvonnan valvottavat toimivat finanssimarkkinoilla ja niiden johdon ja omistajien luotettavuus, hyvämaineisuus ja sopivuus ovat keskeisiä luvanvaraiselle toiminnalle asetettuja lakisääteisiä edellytyksiä. Harmaan talouden selvitysyksikön laatimat velvoitteidenhoitoselvitykset tukisivat Finanssivalvonnan tehtävää toimilupa- ja rekisteröintiviranomaisena. Niiden käyttäminen tehostaisi myös Finanssivalvonnan harjoittama markkinavalvontaa. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta on kuitenkin vaikeaa arvioida esimerkiksi vähentyneinä talousrikoksien määrinä tai euromääräisesti. Velvoitteidenhoitopalvelu on maksuton Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain nojalla.

Esityksen 4. lakiehdotuksessa säädettäisiin Finanssivalvonnan ja rahanpesun selvittelykeskuksen valtuuksista määrätä keskitetyn yhteyshenkilön tehtävistä. Erityisesti maksutoimeksiantojen läpikäynti voi edellyttää laajojen tietomassojen käsittelyä, josta aiheutuu tietojärjestelmä- ja henkilöstökustannuksia keskitetylle yhteyshenkilölle. Keskitettyjen yhteyshenkilön käyttö ei ole vielä eurooppalaisittain yleistä ja tästä syystä kustannusvaikutusten euromääräinen arviointi on vaikeaa. Suomessa toimivien maksulaitosten ja sähkörahayhteisöjen asiakasmäärät ja maksuliikenteen huomioon ottaen kustannukset voivat kuitenkin kohota huomattaviksi.

EU:n uuden tietosuojalainsäädännön vaikutukset henkilötietojen käsittelyyn ovat merkittäviä ja sillä voi olla yrityksestä tai viranomaisesta riippuen huomattaviakin taloudellisia vaikutuksia. Finanssimarkkinoilla toimivat yritykset ovat jo ylläpitäneet rekistereitä väärinkäytöksiä koskevista tiedoista eikä lainsäädäntömuutoksen ennakoita vaikuttavan merkittävästi niille aiheutuviin kustannuksiin. Sellaisille toimijoille, jotka eivät ole aiemmin ylläpitäneet väärinkäytösrekisteriä, aiheutuu kustannuksia tietojärjestelmämuutoksista ja henkilöstön koulutuksesta.

EU:n tietosuojalainsäädännön huomioimiseksi tässä esityksessä ehdotetuilla teknisillä muutoksilla rahanpesulakiin ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin ei olisi itsenäisiä vaikutuksia, vaan ne aiheutuisivat suoraan joko yleisesti sovellettavasta EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, tai henkilötietojen käsittelyyn rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä valmisteltavasta laista. Kummankin säädöksen osalta taloudelliset vaikutukset olisi huomioitava erikseen kunkin viranomaisen kehityksessä. Viimeksi mainitun säädöksen taloudelliset vaikutukset huomioitaisiin rahanpesun selvittelykeskuksen osalta tarkemmin sisäministeriön asettaman poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevan säädöshankkeen yhteydessä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen 1. ja 2. lakiehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia Verohallinnon ja Harmaan talouden selvitysyksikön henkilötyömäärään. Finanssivalvonnan laatimat pyynnöt olisivat osin yksittäisiä, mutta erityisesti markkinoiden väärinkäytösepäilyjen valvonnassa velvoitteidenhoitoselvitykset pyydetäisiin tietoteknisen rajapinnan kautta, mikä edellyttäisi tietojärjestelmien muuttamista. Rajapinnan toteutus aiheuttaa arviolta 20 000 euron kustannuksen Verohallinnolle.

Finanssivalvonnan osalta muutosten ennakoitaan tehostavan ja parantavan valvontaa, mutta niillä ei olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Finanssivalvonnan tietojärjestelmämuutosten kustannuksiksi arvioidaan noin 20 000 euroa.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

Esityksestä pyydettiin lausunnot [...]

6 [Riippuvuus muista esityksistä]

Esityksellä on yhteys oikeusministeriössä valmisteilla olevaan esitykseen EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentäväksi kansalliseksi lainsäädännöksi. Esityksen 4. ja 5. lakiehdotus sisältävät viittauksen yleiseen tietosuojasetukseen.

Esityksellä on yhteys oikeusministeriön 12 päivänä tammikuuta 2017 asettaman työryhmän (OM 21/41/2016) valmistelemaan mietintöön (52/2017), joka sisältää luonnoksen laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä. Työryhmän toimikausi oli 16.1.—29.9.2017. Esityksen 5. lakiehdotus sisältää viittauksen ehdotettuun lakiin henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä.]

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Finanssivalvonnasta

20 b §. *Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 20 b §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Finanssivalvonnalla on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja valvottavan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä. Valvottavalle asetetuista taloudellisista toimintaedellytyksistä säädetään usein toimintaa koskevassa erillislaissa.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin tahot, joiden osalta velvoitteidenhoitoselvitys tai sitä vastaava selvitys voidaan tehdä siinä tapauksessa, että valvottava on oikeushenkilö. Tällöin tiedot voidaan pyytää oikeushenkilön lisäksi toimitusjohtajasta, hänen sijaisestaan, hallituksen jäsenestä ja varajäsenestä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsenestä ja varajäsenestä, vastuunalaisesta yhtiömiehestä sekä muusta ylimpään johtoon kuuluvasta samoin kuin siitä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä.

Lisäksi Finanssivalvonnalla olisi oikeus saada tietoa valvottavaan ja sen vastuuhenkilöihin välittömästi tai välillisesti kytköksissä olevien yritysten ja yhteisöjen taloudellisesta asemasta ja velvoitteidenhoidosta. Momentti sisältää viittauksen yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ään, jossa luetellaan kyseisen lain mukaisesti rekisteröitävät yksiköt eli yritykset ja yhteisöt. Laissa Harmaan talouden selvitysyksiköstä näistä käytetään termiä organisaatio. Yritykseen ja yhteisöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen tai yhteisön osittain tai kokonaan omistavaa osakeyhtiötä tai avoimen yhtiön yhtiömiehenä olevaa osakeyhtiötä.

Yritykseen tai yhteisöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä puolestaan tarkoitetaan esimerkiksi yritykseen tai yhteisöön sen vastuuhenkilön taikka toisen yrityksen tai yhteisön kautta kytkeytyviä yrityksiä ja yhteisöjä. Osakeyhtiöön välillisesti kytkeytyvä yritys tai yhteisö on esimerkiksi sen hallituksen jäsenen yksin omistama toinen osakeyhtiö tai emoyhtiön omistama sisaryhtiö. Luonnolliseen henkilöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan yritystä tai yhteisöä, jossa hän toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä. Luonnolliseen henkilöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin henkilön välittömään yritys- tai yhteisökytkentään välittömästi tai välillisesti kytkeytyviä yrityksiä tai yhteisöjä, kuten emoyhtiötä, jonka tytäryhtiön hallitukseen henkilö kuuluu.

Säännöksen tarkoituksena on turvata Finanssivalvonnan oikeus saada Harmaan talouden selvitysyksikön laatima velvoitteidenhoitoselvitys. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain esitöiden (HE 163/2010 vp) mukaan selvitysyksikön tulisi varmistua siitä, ettei ilmiöselvityksen ja sen perusteella pyydetyn velvoitteidenhoitoselvityksen luovuttamisen yhteydessä paljastuisi selvityksen pyytäjälle sellaista tietoa, jota tällä ei lain mukaan ole oikeus saada. Jos pyytäjällä ei ole oikeutta tiedon käyttöön, selvitysyksikön tulisi kieltäytyä laatimasta velvoitteidenhoitoselvitystä. Harmaan talouden selvitysyksikkö kuvaa velvoitteidenhoitoselvityksessä organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvän organisaation tai organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai

työttömyysvakuutusmaksuihin taikka tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista.

Finanssivalvonnalla on lukuisia lakisääteisiä tehtäviä, joista säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa, useissa erityislaeissa ja EU-asetuksissa. Myös Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja säädetään mainituissa säädöksissä. Esimerkiksi toimilupien myöntämisen ja toiminnan rekisteröinti-ilmoitusten käsittelyn yhteydessä sekä jatkuvassa valvonnassa Finanssivalvonnan on lain mukaan arvioitava hakijan tai valvottavan merkittävien omistajien ja johdon luotettavuutta, hyvämaineisuutta ja sopivuutta. Osana tätä arviointia Finanssivalvonta voisi jatkossa saada muiden tietojen, kuten rikos- ja sakkorekisteritietojen lisäksi myös veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista sekä toimintaa ja taloutta koskevia tietoja. Tiedonsaanti-oikeus olisi tarkoitus toteuttaa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitopalvelun avulla.

Pykälän 3 momentissa lueteltaisiin, mitä tehtäviä varten Finanssivalvonnalla on oikeus tietoja pyytää. Finanssivalvonta voisi hyödyntää velvoitteidenhoitoselvityksiä valvottavan omistajan, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan tai palveluksessa olevan laissa säädetyn luotettavuuden selvittämisen lisäksi myös markkinavalvonnassaan, kuten markkinoiden väärinkäytösten valvonnassa. Finanssivalvonta voisi esimerkiksi pyytää valvontaansa varten tietoja valvonnan kohteena olevien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähipiiriyhteyksistä. Finanssivalvonnan oikeus saada tällaisia tietoja perustuu erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 596/2014 markkinoiden väärinkäytöstä (*markkinoiden väärinkäyttöasetus*) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/6/EY ja komission direktiivien 2003/124/EY, 2003/125/EY ja 2004/72/EY kumoamisesta. Esimerkiksi sisäpiirikauppojen valvonnassa tutkinnan kohteena olevien yhteisöjen omistajatietojen selvittäminen on keskeistä. Tällä hetkellä omistajatietojen saatavuus muista kuin listatuista yhteisöistä on hankalaa. Tehtävät kyselyt olisivat tältä osin luonteeltaan massakyselyitä.

Finanssivalvonta voisi pyytää tietoja myös rahanpesulaissa säädetyn valvontatehtävänsä suorittamiseen ja valvottavan perustamiseen tai omistukseen liittyvien tietojen luotettavuuden selvittämiseen.

Pykälän 4 momentin nojalla tiedot voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden kautta tai muutoin sähköisesti. Tiedot olisi annettava maksutta. Finanssivalvonnan ja Harmaan talouden selvitysyksikön olisi päivitettävä tietojärjestelmiin teknisen yhteyden luomiseksi.

71 §. Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja. Pykälän 1 momentin 15 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos. Momentin 16 kohta olisi uusi ja sen mukaan Finanssivalvonnan olisi oikeus luovuttaa Verohallinnolle tietoja, joita Finanssivalvonta on saanut rahanpesulain valvonnan yhteydessä ja joita Verohallinto tarvitsee veromenettelystä annetun lain (1558/1995) 17 a, 17 b, 17 c ja 17 d §:ssä säädettyjen velvoitteiden valvonnassa. Mainituissa säännöksissä säädetään sivullisen yleisestä tiedonantovelvollisuudesta FATCA-sopimuksen täytäntöönpanon johdosta, sivullisen yleisestä tiedonantovelvollisuudesta hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2011/16/EU johdosta, finanssilaitosten yleisestä tiedonantovelvollisuudesta finanssitaliteistä ja Euroopan unionin Andorran, Liechtensteinin, Monacon, San Marinon ja Sveitsin kanssa tekemistä finanssitalitietojen vaihtoa koskevista sopimuksista.

Neuvoston direktiivissä direktiivin 2011/16/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse veroviranomaisten pääsystä rahanpesun torjuntaa koskeviin tietoihin (EU) 2016/2258 (niin sanottu

DAC5-direktiivi) edellyttää lainsäätäjän varmistavan nimenomaisella säännöksellä, että veroviranomaisilla on pääsy asiakkaan tuntemistietoihin, säilytysvelvollisuuden alaisiin tietoihin sekä niin kutsuttuihin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin. Velvoitteen tarkoituksena on varmistua siitä, että verotusta koskeva tiedonantovelvollisuus on asianmukaisesti täytetty. Tietojenvaihtoa Verohallinnon ja Finanssivalvonnan välillä on jo lisätty verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 ja 20 §:n muutoksella (HE 154/2017 vp).

Kohtaa sovellettaessa tulisi ottaa huomioon, että Finanssivalvonnan mahdollisuuksia luovuttaa joitakin asiakirjoja tai tietoja saattaa tosiasiallisesti rajoittaa EU-lainsäädäntö, kuten Suomessa sovellettava EU-asetus. Huomioon tulee ottaa myös 71 §:n 5 momentti, jonka mukaan Finanssivalvonta ei saa luovuttaa toisen valtion valvonta- tai muulta viranomaiselta taikka toisessa valtiossa suoritettussa tarkastuksessa saatuja salassa pidettäviä tietoja edelleen, ellei tiedon antanut viranomaiselta taikka sen ulkomaan, jossa tarkastus on suoritettu, muu asianomainen valvontaviranomaiselta ole antanut siihen nimenomaista suostumusta. Näitä tietoja voidaan käyttää ainoastaan tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita varten suostumus on annettu.

1.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momentin 22 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos. Pykälän 23 kohta olisi uusi. Siinä viitattaisiin Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädettyihin Finanssivalvonnan tehtäviin, joiden suorittamiseksi Finanssivalvonta voisi pyytää Harmaan talouden selvitysyksikköä laatimaan velvoitteidenhoitoselvityksen.

1.3 Laki luottolaitostoiminnasta

15 luku Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

18 a §. *Väärinkäytöksiin liittyvien henkilötietojen käsittely.* Lakiin lisättäisiin uusi 18 a §. Säännös olisi tarpeen, koska EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely EU:n tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Luottolaitosten nykyisin ylläpitämät väärinkäytösrekisterit, joita nykyisin kutsutaan niin sanotuiksi asiakashäiriörekistereiksi, perustuvat tietosuojalautakunnan päätökseen (Tietosuojalautakunta, 19/6.6.1994 diaarinumero 15/72/94, 23.8.1999 diaarinumero 21/72/99). Rekistereiden tarkoituksena on ollut estää luottolaitoksiin kohdistuvia väärinkäytöksiä sekä edistää kiinnijäämisriskiä. Rekisterien teknisestä ylläpidosta vastaa tällä hetkellä Suomen Asiakastieto Oy. Asiakashäiriörekisterissä oli heinäkuussa 2017 rekisteröitynä 474 henkilöä.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan toukokuusta 2018 alkaen, jonka jälkeen tietosuojalautakunnan lupaan perustuva henkilötietojen käsittely ei ole enää mahdollista, vaan kaikkien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta. Tästä seuraa, että asiasta on annettava kansallista täydentävää sääntelyä asetuksen edellyttämien erityisten suojatointien osalta sekä sääntelyn tarkkarajaisuusvaatimuksen osalta, jotta henkilötietojen käsittelyä voidaan jatkaa. Sinällään itse henkilötietojen käsittelemisen oikeusperusta seuraa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 alakohdan f alakohdasta, sillä käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän oikeutetun edun toteuttamiseksi eli siihen kohdistuvien väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi, eikä tämä peruste käsittelylle muutu asetuksen voimaantullessa. Niin ikään

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen resitaaleissa todetaan välttämättömän henkilötietojen käsittelyn petosten estämistarkoituksissa olevan asianomaisen rekisterinpitäjän oikeutetun edun mukaista.

Pykälässä väärinkäytösrekisterille asetettavat edellytykset vastaisivat tietosuojalautakunnan luvassa asetettuja voimassa olevia edellytyksiä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin rekisterin käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Momentin mukaan luotto- ja rahoituslaitos voisi käsitellä henkilötietoja niihin kohdistuvista tai epäillyistä rikoksista ja muista väärinkäytöksistä ja merkitä niitä väärinkäytösrekisteriin. Rekisteriin, rekisterin ylläpitäjään ja rekisteröityyn sovellettaisiin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ja henkilötietojen suojaan liittyvää kansallista lainsäädäntöä, kuten henkilötietolakia.

Pykälän *2 momentin* mukaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämällä tavalla tietojen käsittelyn edellytyksenä olisi momentista ilmenevät oikeusturvan takeet. Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin erityisestä määräajasta tietojen poistamiselle ja *4 momentissa* absoluuttisesta takarajasta tietojen poistamiselle.

Pykälän *5 momentin* mukaan luotto- ja rahoituslaitoksella olisi nimenomainen velvollisuus ilmoittaa rekisteröidylle häntä koskevien henkilötietojen käsittelystä sekä siitä, jos rekisterimerkintää olisi käytetty päätöksessä, joka olisi kielteinen rekisteröidyn kannalta. Momentissa mainittaisiin esimerkkinä luoton epääminen sellaisena kielteisenä päätöksenä, joista olisi annettava tieto rekisteröidylle luottolaitoksen asiakkaalle tai asiakkaaksi aikovalle. Lista ei kuitenkaan olisi tyhjentävä, vaan säännös voisi soveltua muihinkin tilanteisiin, kuten esimerkiksi kieltäytymiseen tilin avaamisesta. Asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin ja luottolaitoksen kieltäytymisperusteista säädetään luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 6 §:ssä.

18 b §. *Tietojen luovuttaminen konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuolelle.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan luottolaitos voisi luovuttaa luottolaitoslain 15 luvun 14 §:ssä tarkoitettuja salassapitovelvollisuuden alaisia tietoja konsernin, konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuoliselle luottolaitokselle tai muulle yhteisölle edellyttäen, että tietojen vastaanottaja koskisi luottolaitos-toiminnasta annetussa laissa säädetty tai muu sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Säännöksessä tarkoitettuna muuna yhteisönä pidettäisiin lähinnä Suomen Asiakastieto Oy:tä, joka tällä hetkellä vastaa niin sanottujen väärinkäytösrekistereiden tietoteknisestä ylläpidosta. Tällaista tietojen käsittelyä on pidettävä myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamana tietojen käsittelynä.

18 c §. *Automatisoitu päätöksenteko.* Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettävän tilanteista, joissa automatisoitujen päätösten tekeminen on sallittua henkilötietolain (523/1999) kumoamisen johdosta. Kuten kumotussa henkilötietolain 31 §:ssä, myös nyt ehdotettavassa säännöksessä automatisoidulla päätöksellä tarkoitetaan rekisteröidyn tiettyjen ominaisuuksien arviointiin tarkoitettua päätöstä, joka tehdään ainoastaan automatisoidun tietojenkäsittelyn perusteella ja josta aiheutuu rekisteröidylle oikeudellisia vaikutuksia tai joka muuten vaikuttaa häneen merkittävällä tavalla. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen lähtökohtana on, että profiloivat automatisoidut päätökset ovat kiellettyjä. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan perusteella pelkästään automaattiseen käsittelyyn perustuvien päätösten tekeminen on sallittua vain, jos se on välttämätöntä rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten, perustuu rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen tai jos automaattiset päätökset ovat hyväksytyt jäsenvaltion lainsäädännössä. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvan ehdotetun säännöksen nojalla automatisoitujen päätösten tekeminen olisi pykälässä säädetyin edellytyksin näin ollen jatkossakin sallittua luottolaitosten asiakasliiketoiminnassa.

Pykälässä tarkoitettu automatisoitu päätös olisi kysymyksessä siis vain silloin, kun päätöksen sisältö ei perustuisi minkäänlaiseen inhimilliseen myötävaikutukseen. Päätöksen tarkoituksena on oltava luottolaitoksen asiakasliiketoiminnan kannalta merkityksellisten asiakkaan ominaisuuksien, kuten esimerkiksi luottokelpoisuuden, maksukyvyyn, muun luotettavuuden tai käyttäytymisen arvioiminen. Koska päätöksestä on aiheuduttava rekisteröidylle oikeudellisia vaikutuksia tai sen on vaikutettava häneen merkittäväällä tavalla, ei esimerkiksi suoramarkkinointikirjeen lähettäminen rekisteröidylle tietokoneen laatiman postituslistan perusteella olisi edelleenkaan pykälässä tarkoitettu päätös.

Pykälän perusteella luottolaitosten luotonannossa olisi esimerkiksi mahdollista käyttää niin sanottua *credit scoringia* tai muuta vastaavaa asiakkaiden pisteytysjärjestelmää, jossa henkilön luottokelpoisuus määritellään erityisen pisteytysjärjestelmän mukaan, jos pisteytysjärjestelmän käyttäminen johtaisi rekisteröidyn kannalta myönteiseen luottopäätökseen. Jos tuloksena olisi kielteinen luottopäätös, olisi asiakkaan oikeuksien suojaaminen varmistettava siirtämällä lopullisen päätöksen teko luottolaitoksen henkilöstöön kuuluvan edustajan ratkaistavaksi. Rekisteröidyn oikeuksien suojaaminen voitaisiin varmistaa myös esimerkiksi antamalla hänelle mahdollisuus tutustua käsittelyn perusteena oleviin ja käsittelyn perusteella saatuihin tietoihin sekä antamalla hänelle mahdollisuus lausua käsityksensä niistä.

Pykälän 2 momentin mukaan luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä olisi velvollisuus ilmoittaa tietosuojavirastolle automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta sekä toimitettava tälle rekisteriseloste. Säännös on tarpeellinen asiakkaan oikeusturvan toteutumiseksi tällaisissa järjestelmissä.

1.4 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

3 luku Asiakkaan tunteminen

14 §. Keskitetty yhteyshenkilö. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa täsmennettäisiin Euroopan pankkiviranomaisen komissiolle antaman teknisen standardin (*Joint draft regulatory technical standards on the criteria for determining the circumstances in which the appointment of a central contact point pursuant to Article 45(9) of Directive (EU) 2015/849 is appropriate and the functions of the central contact point, JC 2017 08, 26/6/2017*) 6 artiklan tarkoittamalla tavalla Finanssivalvonnan ja rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksia. Standardiluonnos on laadittu rahanpesudirektiivin 45 artiklan 10 kohdan nojalla.

Momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joita Finanssivalvonta ja rahanpesun selvittelykeskus voisivat keskitetylle yhteyshenkilölle asettaa. Keskitetty yhteyshenkilö voisi raportoida maksulaitoksen ja sähkörahayhteisön puolesta tietoja epäilyttävistä liiketoimista ja näiden toiminnasta rahanpesun selvittelykeskukselle. Lisäksi keskitetty yhteyshenkilö voisi arvioida maksutoimeksiantoja epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi, jos se on perusteltua ottaen huomioon maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön koko ja liiketoimien luonne. Keskitetystä yhteyshenkilöstä säädetään rahanpesulain lisäksi ulkomaisen maksulaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (298/2010) 4 a §:ssä. Keskitetyn yhteyshenkilön on lisäksi noudatettava rahanpesudirektiivin 45 artiklan nojalla annettuja komission teknisiä sääntelystandardeja.

4 luku Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

3 §. Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen. Pykälän 2 momentin viittaus tietosuojavaltuutettuun korvattaisiin viittauksella tietosuojavirastoon.

4 §. *Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset.* Pykälän 4 momentin viittaus henkilötietolakiin korvattaisiin viittauksella tietosuoja-asetukseen, jossa säädetään momentissa tarkoitetuista henkilötietojen suojaa koskevista velvollisuuksista.

7 luku **Valvonta**

8 §. *Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä.* Pykälän 3 momentin viittaus tietosuojavaltuutettuun korvattaisiin viittauksella tietosuojavirastoon.

9 §. *Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi.* Pykälän 3 momentin viittaus tietosuojavaltuutettuun korvattaisiin viittauksella tietosuojavirastoon.

8 luku **Hallinnolliset seuraamukset**

1 §. *Rikemaksu.* Pykälän 2 momentin johtolausetta ehdotetaan muutettavan siten, että se kattaa kaikkien teonkuvausten osalta tahallisuuden tai huolimattomuuden edellytyksen ja vastaavasti edellytys poistettaisiin 1 kohdasta. Momentin 2 kohdasta poistettaisiin edellytys teon toistuvuudesta, järjestelmällisyydestä tai vakavuudesta, koska tällöin teonkuvaus olisi erisältöinen kuin seuraamusmaksun alaisissa teoissa. Seuraamusmaksu on tarkoitettu luonteeltaan ankarammaksi seuraamukseksi kuin rikemaksu. Lisäksi momentin 4 kohdasta poistettaisiin vaatimus teon vakavuudesta.

3 §. *Seuraamusmaksu.* Pykälän 2 momentin 3 kohtaan ehdotetaan lisättävän momentin muita kohtia vastaavasti vaatimus teon toistuvuudesta, järjestelmällisyydestä tai vakavuudesta varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/847 18 artiklan mukaisesti.

9 luku **Erinäiset säännökset**

6 §. *Määräyksenantovaltuus.* Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti. Rahanpesudirektiivin 48 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on riittävät valtuudet, mukaan lukien valtuudet vaatia esittämään kaikki tiedot, joilla on merkitystä vaatimusten noudattamisen seurannassa. Lisäksi artiklassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on riittävät valtuudet suorittaa tarkastuksia, ja että niillä on riittävät taloudelliset resurssit, henkilöresurssit ja tekniset resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Jäsenvaltioiden on artiklan mukaan varmistettava, että kyseisten viranomaisten henkilöstö ylläpitää korkeaa ammatillista tasoa, luottamuksellisuutta ja tietosuoja koskevat normit mukaan luettuina, ja että se on erittäin luotettava ja että sillä on asianmukainen pätevyys. Artiklan 3 kohdassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava laajemmat valvontavaltuudet luotto- ja finanssilaitosten sekä rahapelipalvelujen tarjoajien osalta.

Finanssivalvonnasta annetun lain 18 §:ssä säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta antaa määräyksiä valvottavan taloudellista asemaa, omistajia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien tietojen samoin kuin 3 §:n 3 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisten tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle. Oikeus ei kuitenkaan ulotu kaikkiin Finanssivalvonnan rahanpesulain nojalla valvomiin tahoihin. Näitä ovat Finanssivalvonnasta annetussa laissa tarkoitettut muut finanssimarkkinoilla toimivat, kuten arvosuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (749/2012) tarkoitettu tilinhoitaja, maksulaitoslain (297/2010) 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö ja oikeushenkilö,

asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitettu suomalainen luotonvälittäjä ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahaston hoitaja.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin Finanssivalvonnalle valtuus antaa määräyksiä tässä laissa tarkoitetuille valvottavilleen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kun muut finanssimarkkinoilla toimivat eivät ole toimilupavalvottavia tai muita valvottavia, Finanssivalvonnalle ei ole tarpeen säätää valtuuksia määrätä muista Finanssivalvonnasta annetun lain 18 §:n 2 momentissa säädetyistä seikoista kuten toimijan taloudellisesta asemasta.

8 §. Siirtymäsäännökset. Siirtymäsäännöstä muutettaisiin siten, että aluehallintovirasto ylläpitäisi kumotussa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008) tarkoitettua yrityspalvelurekisteriä ja valuutanvaihtorekisteriä 30 päivään kestäkuuta 2019 saakka. Rahanpesulain voimaantulosäännöksen mukaan uutta rahanpesun valvontarekisteriä koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2019. Yrityspalvelurekisteriin ja valuutanvaihtorekisteriin merkittyjen toimijoiden on kuitenkin siirtymäsäännöksen mukaan tehtävä hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Muutoksella varmistettaisiin yrityspalvelurekisterin ja valuutanvaihtorekisterin ylläpito, kunnes uusi rahanpesun valvontarekisteri on perustettu.

1.5 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta

3 §. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri. Pykälän 6 ja 8 momentin viittaus tietosuojavaltuutettuun korvattaisiin viittauksella tietosuojavirastoon. Pykälän 9 momenttiin tehtäisiin lakitekkinen muutos, jossa viitattaisiin voimassa olevan henkilötietolain sijaan tietosuoja-asetukseen ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettuun lakiin.

4 §. Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa. Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin tekninen tarkistus viittauksen tekemiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitettuun toimivaltaiseen valvontaviranomaiseen. Lisäksi säännökseen ehdotetaan lisättäväksi rahanpesun selvittelykeskukselle vastaava oikeus luovuttaa tietoja asianajajayhdistykselle, joka ei ole viranomainen. Muutoksen tarkoituksena olisi parantaa asianajajayhdistyksen ja rahanpesun selvittelykeskuksen yhteistyön edellytyksiä.

1.6 Sijoituspalvelulaki

10 luku Menettelytavat asiakassuhteessa

15 a §. Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa viitattaisiin 3. lakiehdotuksessa lisättäväksi ehdotettuun 18 a §:ään. Sijoituspalveluyrityksillä on luottolaitosten tavoin ollut mahdollisuus väärinkäytösten rekisteröintiin. Lainsäädäntömuutoksen tarpeellisuutta on arvioitu tarkemmin 3. lakiehdotuksen 18 a §:n perusteluissa.

1.7 Maksulaitoslaki

39 a §. Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa viitattaisiin 3. lakiehdotuksessa ehdotettuun 18 a §:ään. Maksulaitosten osalta oikeus henkilötietojen rekisteröintiin väärinkäytösten torjumiseksi olisi uusi. Maksulaitosten toimintaan liittyy olennaisesti samankaltaisia rahoitusjärjestelmän väärinkäytösten mahdollisuuksia kuin luottolaitosten toimintaan ja oikeus olisi siitä syystä perusteltua ulottaa myös maksulaitoksiin.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2018.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytys aikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 25/2010 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2 ja PeVL 14/2002 vp, s. 2). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta (ks. PeVL 49/2017 vp s. 2—3, PeVL 31/2017 vp, s. 3, PeVL 42/2016 vp, s. 7—8). Valiokunnan mukaan merkityksellistä on, että EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa turvataan jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan (PeVL 31/2017 vp, s. 3). Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa tarkoitettu henkilötietojen suoja ja että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (ks. esim. PeVL 21/2017 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei sen valtiosääntöisiin tehtäviin kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 49/2017 vp s. 3, PeVL 31/2017 vp, s. 4). Valiokunta on pitänyt kuitenkin tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp).

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettyä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy yksityiselämän suojan piiriin. Tämä oikeus tulee turvata tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 49/2017 vp, s. 3, PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp).

Esityksen 2. lakiehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että velvoitteidenhoitoselvityksen laatimistehtävä ei laajenna viranomaisten tiedonsaantioikeuksia, koska Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 7 §:n mukaan selvitysyksiköllä on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä viranomai-

selta ne velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiseksi välttämättömät tiedot, jotka velvoitteidenhoitoselvitystä pyytänyt viranomais on oikeutettu saamaan selvityspyynnössä kuvattua käytötarkoitusta varten (PeVL 38/2010 vp).

Esityksen 2. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että Finanssivalvonta lisää niihin tahoihin, joille voidaan luovuttaa lain 5 §:ssä tarkoitettu velvoitteidenhoitoselvitys. Finanssivalvonnan oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:ssä ja säännös saattaa joissakin tilanteissa tosiasiansa rajoittaa tietojen luovuttamista Finanssivalvonnasta Verohallinnolle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi. Esityksen 2. lakiehdotuksessa ehdotetut muutokset täyttävät tiedon luovuttamisen, kattavuuden ja yksityiskohtauuden osalta perustuslain 10 §:n edellytykset.

Myös ehdotettu 3. lakiehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentin turvaamien yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotetulla sääntelyllä ei esitetä henkilötietojen suojaa kavennettavaksi tai perusoikeuksista muuten poikettavaksi.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Asetuksen 10 artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsitteilyä. Artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Voimassa olevan rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä säädetään asiakkaan tuntemistiedoista ja niiden säilyttämisestä. Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä sekä muut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot. Pykälän 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava asiakkailleen, että asiakkaan tuntemistietoja ja muita henkilötietoja voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikosshyöty on saatu, tutkintaan saattamista varten.

Esityksen 3. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että luotto- ja rahoituslaitokset voisivat pitää yllä väärinkäytösrekisteriä. Laissa säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta, tietojen merkitsemisestä ja poistamisesta rekisteristä sekä velvoitteesta ilmoittaa rekisteröidylle rekisteriin tehdystä merkinnästä. Rekisteriin ja henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ja kansallista henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä.

Laitokset voisivat hyödyntää asiakasta koskevassa rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämisen riskiarviossaan myös asiakasta koskevaa arkaluonteista tietoa Euroopan valvontaviranomaisten ohjeistuksen mukaisesti. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että asiakkaan mahdollinen rikostuomio voisi johtaa korkeampaan riskiluokitukseen. Rekisterimerkintää ei sen sijaan voisi tehdä ainoastaan julkisuudessa olevien tietojen perustella vaan merkintä edellyttäisi, että rikoksesta on ilmoitettu esitutkintaviranomaiselle taikka syyttäjälle. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan ja henkilötietolain 11 ja 12 §:n mukaisesti tästä oikeudesta säädettäisiin nimenomaisesti lailla.

Esityksen 3. lakiehdotukseen sisältyvä 18 b § sisältää henkilötietojen luovuttamista koskevan säännöksen. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään tarkemmin määritellyt niitä vaatimuksia, jotka tulisi ottaa huomioon, kun henkilötietojen käsittelystä säädetään erityislilla. Lausuntokäytännössään perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 46/2016 vp).

Ehdotetun säännöksen mukaan luottolaitos voisi luovuttaa henkilötietoja noudattaen EU:n yleistä tietosuojasetusta toiselle luottolaitokselle tai muulle yhteisölle, jos se on välttämätöntä luottolaitostoimintaan kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi. Tietojen luovuttaminen on siten rajattu koskemaan erityistä tilannetta sekä tietojen luovuttajan ja saajan oikeutetun edun valvomista varten. Tietojen käsittelylle on myös EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukainen käsittelyperuste.

Ehdotettu sääntely on tarkkarajaista ja täsmällistä sekä se on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytettyjen vaatimusten mukainen.

Hallinnolliset seuraamukset

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan lainvastaisesta teosta määrätävä maksu ei ole perustuslain 81 §:n mukainen vero tai maksu vaan rangaistusluonteinen taloudellinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen rahamääräisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 4/2001 vp, s. 7, PeVL 32/2005 vp, s. 2, PeVL 55/2005 vp, s. 2, PeVL 17/2012 vp s. 6). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on valiokunnan mukaan täsmällisesti ja selkeästi määriteltävä seuraamuksen ja sen suuruuden perusteista ja oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, s. 2—3, PeVL 55/2005 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, s. 2, PeVL 17/2012 vp s. 6). Perustuslakivaliokunta on todennut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, tarkkuuden yleistä vaatimusta ei kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 9/2012 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, s. 2 ja PeVL 74/2002 vp, s. 5).

Esityksen 3. lakiehdotuksessa ehdotetaan täsmennettävän rahanpesulain rikemaksua ja seuraamusmaksua koskevia säännöksiä, jotka ovat luonteeltaan hallinnollisia seuraamuksia. Rahanpesulaki on annettu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 2/2017 vp). Nyt ehdotetut muutokset täsmenävät rikemaksun ja seuraamusmaksun eroja ja yhtenäistävät säännösten sisäistä teon kuvausta, ja ovat perustuslain mukaisia.

Määräyksenantovaltuus

Perustuslain 80 §:n mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Esityksen 4. lakiehdotukseen sisältyy Finanssivalvonnalle ehdotettu valtuus antaa tarkempia määräyksiä. Määräyksenantovaltuus sisältää nykyistä lainsäädäntöä vastaavia valtuuksia ja se koskee tarkkaan määriteltäviä ja rajoitettua joukkoa.

Määräyksenantovaltuus koskee luonteeltaan teknistä tai muutoin yksityiskohtia koskevaa sääntelyä. Määräystenantovaltuuteen liittyy myös EU-lainsäädännön edellyttämää tarkempaa teknisluonteista sääntelyä, jota joudutaan muuttamaan toistuvasti. Finanssivalvonta osallistuu Euroopan valvontaviranomaisissa rahoitusmarkkinoita koskevien teknisten standardien valmisteluun. Näistä syistä on tarkoituksenmukaista, että Finanssivalvonta antaisi esityksen mukaiset tarkemmat määräykset. Perustuslakivaliokunta on pitänyt useassa yhteydessä mahdollisena tällaisen määräystenantovaltan osoittamista Finanssivalvonnalle (esimerkiksi PeVL 17 /2012 vp, PeVL 28/2008 vp). Määräyksenantovaltuus täyttää perustuslain edellytykset.

Hallitus katsoo, että ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 §:n 1 momentin 15 kohta, sellaisena kuin se on laissa 446/2017 ja
lisätään uusi 20 b § ja 71 §:n 1 momenttiin uusi 16 kohta seuraavasti:

20 b §

Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta

Finanssivalvonnalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja valvottavan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta sekä kytkennöistä.

Jos valvottava on oikeushenkilö, Finanssivalvonnalla on oikeus saada tiedot oikeushenkilön lisäksi toimitusjohtajasta, hänen sijaisestaan, hallituksen jäsenestä ja varajäsenestä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsenestä ja varajäsenestä, vastuunalaisesta yhtiömiehestä, muusta ylimpään johtoon kuuluvasta ja siitä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö. Finanssivalvonnalla on lisäksi oikeus saada edellä mainittuihin henkilöihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvistä yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä mainituista rekisteröitävistä yrityksistä tai yhteisöistä.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot, jotka ovat välttämättömiä:

- 1) valvottavan omistajan, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan tai palveluksessa olevan laissa säädetyn luotettavuuden selvittämiseksi;
- 2) markkinoiden väärinkäytön estämiseksi;
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi;
- 4) valvottavan perustamiseen tai omistukseen liittyvien tietojen luotettavuuden selvittämiseksi.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot maksutta. Tiedot voidaan luovuttaa Finanssivalvonnalle teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

15) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitettulle asianajajayhdistykselle asioista,

jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi;

16) Verohallinnolle sellaisia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain valvonnassa havaittuja tietoja, joilla saattaa olla merkitystä Verohallinnon valvoessa veromenettelystä annetun lain (1558/1995) 17 a, 17 b, 17 c ja 17 d §:ssä säädettyjä velvoitteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 22 kohta, sellaisena kuin se on laissa 923/2017 ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin uusi 23 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

-
- 22) matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) 14, 17 ja 18 §:ssä säädetyn tehtävän hoitamista;
 - 23) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamista.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 15 lukuun uusi 18 a, 18 b ja 18 c § seuraavasti:

15 luku

Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

18 a §

Väärinkäyttöksiin liittyvien henkilötietojen käsittely

Luottolaitos ja rahoituslaitos voivat ylläpitää rekisteriä väärinkäyttöksiin liittyvistä henkilötiedoista (*väärinkäytösrekisteri*), jos se on tarpeen sen toimintaan välittömästi kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Luottolaitos tai rahoituslaitos ei saa rekisteröidä 1 momentissa tarkoitettua henkilötietoa väärinkäytösrekisteriin ennen kuin rikoksesta on ilmoitettu esitutkintaviranomaiselle taikka syyttäjälle. Merkintä rekisteriin on tehtävä viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun:

- 1) laitos on saattanut rikosprosessin vireille;
- 2) laitos on saanut tiedon siitä, että joku muu on saattanut rikosprosessin vireille; tai
- 3) syyttäjä on päättänyt nostaa asiassa syytteen.

Rikosta koskevat tiedot on poistettava väärinkäytösrekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun asianomainen on käräjäoikeuden tuomiolla todettu syyttömäksi, oikeusprosessista on luovuttu tai jos ylempi oikeusaste vapauttaa alemman oikeusasteen tuomitseman henkilön. Luottolaitos tai rahoituslaitos voi rekisteröidä tiedot uudelleen, jos ylempi oikeusaste tuomitsee henkilön, jonka alempi oikeusaste on vapauttanut.

Rikosta koskevat tiedot on poistettava väärinkäytösrekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluessa siitä, kun se on ensimmäisen kerran rekisteröity.

Rekisteröidylle on ilmoitettava ensimmäisen kerran häntä koskevan rekisterimerkinnän tekemisestä.

Rekisteröidylle on ilmoitettava väärinkäytösrekisteriin merkittyjen tietojen käytöstä päätöksenteossa sekä siitä, mistä rekisteristä väärinkäytöstiedot ovat peräisin ja milloin ne on hankittu, jos luoton epääminen tai muu rekisteröidylle kielteinen päätös johtuu väärinkäytösrekisterissä olevista tiedoista.

18 b §

Tietojen luovuttaminen konsernin, konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuolelle

Luottolaitoksella on oikeus noudattaen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *EU:n yleinen tietosuojasetus*, antaa 14 §:ssä tarkoitettuja tietoja samaan konserniin, konsolidointiryhmään, ra-

hoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai luottolaitosten yhteenliittymään kuulumattomalle luottolaitokselle tai muulle yhteisölle luottolaitostoimintaan kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi, jos tietojen vastaanottajaa koskee tässä laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

18 c §

Automatisoitu päätöksenteko

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus tehdä asiakasliiketoiminnassaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisia päätöksiä, jotka tehdään ainoastaan automatisoidun tietojenkäsittelyn perusteella asiakkaan tiettyjen ominaisuuksien arvioimiseksi ja joista aiheutuu oikeudellisia tai muita merkittäviä vaikutuksia asiakkaalle, jos päätös tehdään sopimuksen tekemisen tai täytäntöönpanon yhteydessä taikka päätöksellä täytetään asiakkaan sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa koskeva pyyntö.

Luottolaitoksen ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen on ilmoitettava tietosuojavirastolle henkilötietojen automaattisesta käsittelystä lähettämällä tälle rekisteriseloste sekä ilmoitettava tässä pykälässä tarkoitetun automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 4 luvun 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 3 momentti, 7 luvun 8 §:n 3 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 8 luvun 1 §:n 2 momentti ja 9 luvun 8 §:n 3 momentti,

lisätään 3 luvun 14 §:ään uusi 2 momentti ja 9 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 luku

Asiakkaan tunteminen

14 §

Keskitetty yhteyshenkilö

Finanssivalvonta voi edellyttää, että keskitetty yhteyshenkilö ilmoittaa maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön puolesta 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle tai käy läpi maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön maksutoimeksiantoja epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskus voi edellyttää, että keskitetty yhteyshenkilö toimittaa sille tarpeelliset tiedot maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön toiminnasta.

4 luku

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

3 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen

Rekisteröidyllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankittuja tietoja ja asiakirjoja. Tietosuojavirasto voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

4 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty Suomessa tai toisessa ETA-val-

tiassa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee. Samoilla edellytyksillä tieto voidaan luovuttaa myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, jos tiedon vastaanottajaa koskee tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua asetusta (EU) 2016/679 vastaavat henkilötietojen suojaa koskevat velvollisuudet.

7 luku

Valvonta

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. Tietosuojavirasto voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. Tietosuojavirasto voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

8 luku

Hallinnolliset seuraamukset

1 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

- 1) jättää pois maksajaa tai maksunsaajaa koskevat vaadittavat tiedot maksajan tiedot -asetuksen 4—6 artiklan vastaisesti;
- 2) laiminlyö velvollisuutensa varmistaa tietojen säilyttäminen 1 kohdassa mainitun asetuksen 16 artiklan vastaisesti;

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä 1 kohdassa mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

4) laiminlyö 1 kohdassa mainitun asetuksen 11 artiklassa säädetyn velvollisuuden rakentaa menettelyt havaita maksajaa tai maksunsaajaa koskevat puuttuvat tiedot tai 12 artiklassa säädetyn velvollisuuden vahvistaa riskiperusteiset menettelyt sellaisten varainsiirtojen, joita koskevat tiedot ovat puutteelliset, toteuttamisesta, hylkäämisestä tai keskeyttämisestä.

3 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

3) laiminlyö vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti ottaa käyttöön mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan edellyttämät riskiperusteiset menettelyt; tai

9 luku

Erinäiset säännökset

6 §

Määräyksenantovaltuus

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä valvomansa ilmoitusvelvollisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen samoin kuin Finanssivalvonnasta annetun lain 3 §:n 3 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisten tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle.

8 §

Siirtymäsäännökset

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa on merkitty yrityspalvelurekisteriin tai valuutanvaihtorekisteriin, on tehtävä 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Aluehallintovirasto ylläpitää yrityspalvelurekisteriä ja valuutanvaihtorekisteriä 30 päivään kesäkuuta 2019.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 3 §:n 6 ja 8—9 momentti sekä 4 §:n 4 momentti seuraavasti:

3 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rekisterin muihin kuin 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin jäädyttämispäätöksiin liittyviin tietoihin. Tietosuojavirasto voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Jäljempänä 5 §:n 4 momenttiin perustuvaa tietojen käsittelyä koskevat lokitiedot ja valvontatiedot on pyynnöstä annettava tietosuojaviraston nähtäväksi. Lokitiedot säilytetään ainoastaan henkilötietojen suojan ja tietoturvallisuuden sekä oikeusturvan varmistamiseksi ja ne on suojattava epäasialliselta käytöltä. Lokitiedot ja valvontatiedot säilytetään kymmenen vuotta.

Poliisin henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (/) ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

4 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja myös ilman pyyntöä. Lisäksi tietoja saa luovuttaa ulkoasiainministeriölle varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 9 §:ssä säädettyjen tehtävien ja ulosottomiehelle mainitun lain 14 §:ssä säädettyjen tehtävien ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 2 b §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitettulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle, jos luovutettava tieto on välttämätön toimivaltaisen valvontaviranomaisen tässä laissa tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi. Päätöksen tässä momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa tietojoukkona tai sähköisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

sijoituspalvelulain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sijoituspalvelulain (747/2012) 10 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1069/2017, uusi
15 a § seuraavasti:

10 luku

Menettelytavat asiakassuhteessa

15 a §

Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely

Mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 18 a §:ssä säädetään väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittelystä, sovelletaan myös sijoituspalveluyrityksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

maksulaitoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maksulaitoslakiin (297/2010) uusi 39 a § seuraavasti:

39 a §

Väärinkäyttöksiin liittyvien henkilötietojen käsittely

Mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 18 a §:ssä säädetään väärinkäyttöksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä, sovelletaan myös maksulaitoksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

1.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 §:n 1 momentin 15 kohta, sellaisena kuin se on laissa 446/2017 ja
lisätään uusi 20 b § ja 71 §:n 1 momenttiin uusi 16 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 b §

Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta

Finanssivalvonnalla on oikeus saada sallassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja valvottavan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta sekä kytkennöistä.

Jos valvottava on oikeushenkilö, Finanssivalvonnalla on oikeus saada tiedot oikeushenkilön lisäksi toimitusjohtajasta, hänen sijaisestaan, hallituksen jäsenestä ja varajäsenestä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsenestä ja varajäsenestä, vastuunalaisesta yhtiömiehestä, muusta ylimpään johtoon kuuluvasta ja siitä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö. Finanssivalvonnalla on lisäksi oikeus saada edellä mainittuihin henkilöihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvistä yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä mainituista rekisteröitävistä yrityksistä tai yhteisöistä.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot, jotka ovat välttämättömiä:

1) valvottavan omistajan, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan tai palveluksessa olevan laissa säädetyn luotettavuuden selvittämiseksi;

2) markkinoiden väärinkäytön estämiseksi;

3) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi;

4) valvottavan perustamiseen tai omistukseen liittyvien tietojen luotettavuuden selvittämiseksi.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksutta. Tiedot voidaan luovuttaa Finanssivalvonnalle teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

15) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitettulle asianajajayhdistykselle asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi.

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

15) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitettulle asianajajayhdistykselle asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi;

16) Verohallinnolle sellaisia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain valvonnassa havaittuja tietoja, joilla saattaa olla merkitystä Verohallinnon valvoessa veromenettelystä annetun lain (1558/1995) 17 a, 17 b, 17 c ja 17 d §:ssä säädettyjä velvoitteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 22 kohta, sellaisena kuin se on laissa 923/2017 ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin uusi 23 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

22) matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) 14, 17 ja 18 §:ssä säädetyn tehtävän hoitamista.

22) matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) 14, 17 ja 18 §:ssä säädetyn tehtävän hoitamista;

23) *Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamista.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 15 lukuun uusi 18 a, 18 b ja 18 c §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 luku

15 luku

Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

18 a §

Väärinkäytöksiin liittyvien henkilötietojen käsittely

Luottolaitos ja rahoituslaitos voivat ylläpitää rekisteriä väärinkäytöksiin liittyvistä henkilötiedoista (väärinkäytösrekisteri), jos se on tarpeen sen toimintaan välittömästi kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Luottolaitos tai rahoituslaitos ei saa rekisteröidä 1 momentissa tarkoitettua henkilötietoa väärinkäytösrekisteriin ennen kuin rikoksesta on ilmoitettu esitutkintaviranomaiselle taikka syyttäjälle. Merkintä rekisteriin on tehtävä viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun:

1) laitos on saattanut rikosprosessin vireille;

2) laitos on saanut tiedon siitä, että joku muu on saattanut rikosprosessin vireille; tai

3) syyttäjä on päättänyt nostaa asiassa syytteen.

Rikosta koskevat tiedot on poistettava väärinkäytösrekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun asianomainen on käräjäoikeuden tuomiolla todettu syyttömäksi, oikeusprosessista on luovuttu tai jos ylempi oikeusaste vapauttaa alemman oikeusasteen tuomitseman henkilön. Luottolaitos tai rahoituslaitos voi rekisteröidä tiedot uudelleen, jos ylempi oikeusaste tuomitsee henkilön, jonka alempi oikeusaste on vapauttanut.

Rikosta koskevat tiedot on poistettava väärinkäytösrekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun se on ensimmäisen kerran rekisteröity.

Rekisteröidylle on ilmoitettava ensimmäisen kerran häntä koskevan rekisterimerkin­nän tekemisestä.

Rekisteröidylle on ilmoitettava väärinkäytösrekisteriin merkittyjen tietojen käytöstä päätöksenteossa sekä siitä, mistä rekisteristä väärinkäytöstiedot ovat peräisin ja milloin ne on hankittu, jos luoton epääminen tai muu rekisteröidylle kielteinen päätös johtuu väärinkäytösrekisterissä olevista tiedoista.

18 b §

Tietojen luovuttaminen konsernin, konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai yhteenliittymän ulkopuolelle

*Luottolaitoksella on oikeus noudattaen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä **EU:n yleinen tietosuoja-asetus**, antaa 14 §:ssä tarkoitettuja tietoja samaan konserniin, konsolidointiryhmään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai luottolaitosten yhteenliittymään kuulumattomalle luottolaitokselle tai muulle yhteisölle luottolaitostoimintaan kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi, jos tietojen vastaanottajaa koskee tässä laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.*

18 c §

Automatisoitu päätöksenteko

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus tehdä asiakasliiketoiminnassaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisia päätöksiä, jotka tehdään ainoastaan automatisoidun tietojenkäsittelyn perusteella asiakkaan tiettyjen ominaisuuksien arvioimiseksi ja joista aiheutuu

oikeudellisia tai muita merkittäviä vaikutuksia asiakkaalle, jos päätös tehdään sopimuksen tekemisen tai täytäntöönpanon yhteydessä taikka päätöksellä täytetään asiakkaan sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa koskeva pyyntö.

Luottolaitoksen ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen on ilmoitettava tietosuojavirastolle henkilötietojen automaattisesta käsittelystä lähettämällä tälle rekisteriseloste sekä ilmoitettava tässä pykälässä tarkoitetun automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 4 luvun 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 3 momentti, 7 luvun 8 §:n 3 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 8 luvun 1 §:n 2 momentti ja 9 luvun 8 §:n 3 momentti,

lisätään 3 luvun 14 §:ään uusi 2 momentti ja 9 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

3 luku

Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tunteminen

14 §

14 §

Keskitetty yhteyshenkilö

Keskitetty yhteyshenkilö

Finanssivalvonta voi edellyttää, että keskitetty yhteyshenkilö ilmoittaa maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön puolesta 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle tai käy läpi maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön maksutoimeksiantoja epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskus voi edellyttää, että keskitetty yhteyshenkilö toimittaa sille tarpeelliset tiedot maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön toiminnasta.

4 luku

4 luku

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

3 §

3 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen

Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen

Rekisteröidyllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä 3 luvun

Rekisteröidyllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä 3 luvun

4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankittuja tietoja ja asiakirjoja. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

4 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee. Samoilla edellytyksillä tieto voidaan luovuttaa myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, jos tiedon vastaanottajaa koskee tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi henkilötietolakia (523/1999) vastaavat henkilötietojen suoja koskevat velvollisuudet.

7 luku

Valvonta

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 mo-

4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankittuja tietoja ja asiakirjoja. *Tietosuojavirasto* voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

4 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee. Samoilla edellytyksillä tieto voidaan luovuttaa myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, jos tiedon vastaanottajaa koskee tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi *Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetusta (EU) 2016/679* vastaavat henkilötietojen suoja koskevat velvollisuudet.

7 luku

Valvonta

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1

mentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

8 luku

Hallinnolliset seuraamukset

1 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun myös sille, joka:

1) *tahallaan tai huolimattomuudesta* jättää pois maksajaa tai maksunsaajaa koskevat vaadittavat tiedot maksajan tiedot -asetuksen 4–6 artiklan vastaisesti;

2) laiminlyö *toistuvasti, järjestelmällisesti tai vakavasti* velvollisuutensa varmistaa tietojen säilyttäminen 1 kohdassa mainitun asetuksen 16 artiklan vastaisesti;

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä 1 kohdassa mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

4) laiminlyö vakavasti 1 kohdassa mainitun asetuksen 11 artiklassa säädetyn velvollisuuden rakentaa menettelyt havaita maksajaa tai maksunsaajaa koskevat puuttuvat tiedot tai 12 artiklassa säädetyn velvollisuuden vahvistaa riskiperusteiset menettelyt sellaisten

ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. *Tietosuojavirasto* voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. *Tietosuojavirasto* voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

8 luku

Hallinnolliset seuraamukset

1 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun myös sille, joka *tahallaan tai huolimattomuudesta*:

1) jättää pois maksajaa tai maksunsaajaa koskevat vaadittavat tiedot maksajan tiedot -asetuksen 4–6 artiklan vastaisesti;

2) laiminlyö velvollisuutensa varmistaa tietojen säilyttäminen 1 kohdassa mainitun asetuksen 16 artiklan vastaisesti;

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä 1 kohdassa mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

4) laiminlyö 1 kohdassa mainitun asetuksen 11 artiklassa säädetyn velvollisuuden rakentaa menettelyt havaita maksajaa tai maksunsaajaa koskevat puuttuvat tiedot tai 12 artiklassa säädetyn velvollisuuden vahvistaa

varainsiirtojen, joita koskevat tiedot ovat puutteelliset, toteuttamisesta, hylkäämisestä tai keskeyttämisestä.

3 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

9 luku

Erinäiset säännökset

6 §

Määräyksenantovaltuus

8 §

Siirtymäsäännökset

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa on merkitty yrityspalvelurekisteriin tai valuutanvaihtorekisteriin, on tehtävä 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

riskiperusteiset menettelyt sellaisten varainsiirtojen, joita koskevat tiedot ovat puutteelliset, toteuttamisesta, hylkäämisestä tai keskeyttämisestä.

3 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

3) *laiminlyö vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti ottaa käyttöön mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan edellyttämät riskiperusteiset menettelyt;* tai

9 luku

Erinäiset säännökset

6 §

Määräyksenantovaltuus

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä valvomansa ilmoitusvelvollisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen samoin kuin Finanssivalvonnasta annetun lain 3 §:n 3 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisten tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle.

8 §

Siirtymäsäännökset

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa on merkitty yrityspalvelurekisteriin tai valuutanvaihtorekisteriin, on tehtävä 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

*Aluehallintovirasto ylläpitää yrityspalvelu-
rekisteriä ja valuutanvaihtorekisteriä 30 päi-
vään kesäkuuta 2019.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 3 §:n 6 ja 8—9 momentti sekä 4 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rekisterin muihin kuin 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin jäädyttämispäätöksiin liittyviin tietoihin. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rekisterin muihin kuin 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin jäädyttämispäätöksiin liittyviin tietoihin. *Tietosuojavirasto* voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Edellä 5 §:n 5 momenttiin perustuvaa tietojen käsittelyä koskevat lokitiedot ja valvontatiedot on pyynnöstä annettava tietosuojavaltuutetun nähtäväksi. Lokitiedot säilytetään ainoastaan henkilötietojen suojan ja tietoturvallisuuden sekä oikeusturvan varmistamiseksi ja ne on suojattava epäasialliselta käytöltä. Lokitiedot ja valvontatiedot säilytetään kymmenen vuotta.

Jäljempänä 5 §:n 4 momenttiin perustuvaa tietojen käsittelyä koskevat lokitiedot ja valvontatiedot on pyynnöstä annettava *tietosuojaviraston* nähtäväksi. Lokitiedot säilytetään ainoastaan henkilötietojen suojan ja tietoturvallisuuden sekä oikeusturvan varmistamiseksi ja ne on suojattava epäasialliselta käytöltä. Lokitiedot ja valvontatiedot säilytetään kymmenen vuotta.

Poliisin *henkilörekistereistä* ja poliisin henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003) ja henkilötietolaissa (523/1999).

Poliisin henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi *Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa asetuksessa (EU) 2016/679*, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (/) ja *henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003)*.

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa sallassapitosäännösten estämättä vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja myös ilman pyyntöä. Lisäksi tietoja saa luovuttaa ulkoasiainministeriölle varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 9 §:ssä säädettyjen tehtävien ja ulosottomiehelle mainitun lain 14 §:ssä säädettyjen tehtävien ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 2 b §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös tässä laissa tarkoitettulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, jos luovutettava tieto on välttämätön toimivaltaisen valvontaviranomaisen tässä laissa tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi. Päätöksen tässä momentissa tarkoitetusta tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa tietojoukkona tai sähköisesti.

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa sallassapitosäännösten estämättä vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja myös ilman pyyntöä. Lisäksi tietoja saa luovuttaa ulkoasiainministeriölle varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 9 §:ssä säädettyjen tehtävien ja ulosottomiehelle mainitun lain 14 §:ssä säädettyjen tehtävien ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 2 b §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös *rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa* laissa tarkoitettulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle *ja asianajajayhdistykselle*, jos luovutettava tieto on välttämätön toimivaltaisen valvontaviranomaisen tässä laissa tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi. Päätöksen tässä momentissa tarkoitetusta tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa tietojoukkona tai sähköisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

sijoituspalvelulain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sijoituspalvelulain (747/2012) 10 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1069/2017, uusi
15 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

10 luku

Menettelytavat asiakassuhteessa

Menettelytavat asiakassuhteessa

15 a §

***Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen
käsittely***

*Mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain
15 luvun 18 a §:ssä säädetään väärinkäytök-
siin liittyvien henkilötietojen käsittelystä, so-
velletaan myös sijoituspalveluyrityksiin.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

7.

Laki

maksulaitoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maksulaitoslakiin (297/2010) uusi 39 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 a §

Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely

Mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 18 a §:ssä säädetään väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittelystä, sovelletaan myös maksulaitoksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
